

Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesi Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesi Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17989>

Abstract

Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçülmesi Ölçeği, bireylerin sürdürülebilir tüketim eğilimlerini ve davranışları psikometrik olarak değerlendirmek amacıyla 2015 yılında geliştirilmiş bir ölçüm aracıdır. Ölçek, tüketicilerin çevre duyarlılığı, tasarruf etme eğilimi, yeniden kullanılabilirlik pratikleri ve ihtiyaç duyan satın alma davranışları gibi kritik boyutlardaki eğilimlerini kapsamaktadır. Yapılan geliştirme çalışması, ölçeğin geçerlik ve güvenirlik kriterlerini başarıyla karşıladığını göstererek, sürdürülebilir tüketim alanında akademik araştırmalar için sağlam bir araç sunmaktadır.

Keywords

Sürdürülebilir Tüketim, Tüketici Davranışları, Çevre Duyarlılığı, Ölçek Geliştirme, Tasarruf, Yeniden Kullanılabilirlik

Authors

Oktay Doğan, Zeynep Ayşin Bulut, Fatih Kürat Çırmacı

Purpose

Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin karmaşık ve çok boyutlu sürdürülebilir tüketim davranışları güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçebilecek, Türkiye bağlamına uygun özgün bir araç geliştirmektir. Ölçek, özellikle bireylerin çevresel etkileri azaltmaya yönelik pratiklerini (tasarruf, yeniden kullanım) ve çevresel sürdürülebilirliği olumsuz etkileyen davranışları (ihtiyaç duyan satın alma) ayrıştırarak incelemeyi hedefler.

Ölçek, akademisyenlere ve politika yapıcılara, tüketici davranışları sürdürülebilirlik boyutundaki mevcut durumunu tespit etme, belirlenen boyutlar arasındaki ilişkileri analiz etme ve bu davranışları teşvik etmeye yönelik stratejiler geliştirme konusunda temel veriler sağlamaktadır.

Construct

Ölçek, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışları dört temel faktör altında yapılandırılmaktadır. Bu faktörler, bireyin çevreye olan genel yaklaşımından somut tüketim ve atık yönetimi pratiklerine kadar geniş bir yelpazeyi kapsar:

Çevre Duyarlılığı: Bireylerin çevreyi korumaya yönelik bilinçli seçimler yapma eğilimi.

Tasarruf: Kaynaklar (özellikle enerji) verimli kullanma ve israftan kaçınma davranışları.

Yeniden Kullanılabilirlik: Ürünleri veya ambalajları atmak yerine tekrar değerlendirme veya geri dönüşüme yönlendirme pratikleri.

İhtiyaç Dışı Satın Alma: Çevresel sürdürülebilirliği olumsuz etkileyen, gereksiz ve plansız tüketim alışkanlıkları.

Validity

Ölçeğin yapı geçerliği, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılarak test edilmiş ve dört faktörlü modelin yapısal uyumu incelenmiştir. Test edilen dört faktörlü ilişkili modelin uyum iyiliği değerleri, modelin veriye iyi bir uyum sağladığını göstermiştir. Elde edilen temel uyum indeksleri şunlardır:

Ki-kare değeri (χ^2): 161.41 ($p < 0.00$)

Ki-kare/Serbestlik Derecesi oranı (χ^2/df): 1.467 (Mükemmel uyuma işaret eden 5'in altındaki bir değer)

Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI): 0.956 (Çok iyi uyum)

Tucker-Lewis İndeksi (TLI): 0.945 (Çok iyi uyum)

Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI): 0.875

Kök Ortalama Kare Yaklaşım Hatası (RMSEA): 0.042 (iyi uyum)

Standartlaştırılmış Kök Ortalama Kare Kalıntı (SRMR): 0.060 (iyi uyum)

Bu istatistiksel sonuçlar, ölçeğin teorik olarak öngörülen dört boyutlu yapıya sahip olduğunu ve yüksek düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

Reliability

Ölçeğin güvenirlik analizi, faktörler arasındaki ilişkilerin incelenmesi yoluyla gerçekleştirilmiştir. DFA sonuçlarına göre, sürdürülebilir tüketimin pozitif boyutları arasında anlamlı ve yüksek düzeyde pozitif korelasyonlar gözlemlenmiştir:

Çevre Duyarlılığı ile Tasarruf boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki ($r = 0.510$, $p = 0.001$).

Çevre Duyarlılığı ile Yeniden Kullanılabilirlik boyutu arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki ($r = 0.714$, $p = 0.001$).

Tasarruf boyutu ile Yeniden Kullanılabilirlik boyutu arasında orta düzeyde pozitif ilişki ($r = 0.452$, $p = 0.001$).

Buna karşın, sürdürülebilir tüketim kavramıyla ters düğen "İhtiyaç Dışı Satın Alma" boyutu, diğer pozitif boyutlarla anlamlı ve negatif yönde ilişkilidir. Bu durum, boyutların beklenen teorik yönde ayrıştığını göstermektedir:

İhtiyaç Dışı Satın Alma ile Çevre Duyarlılığı arasında negatif ilişki ($r = -0.187$, $p = 0.024$).

İhtiyaç Dışı Satın Alma ile Tasarruf arasında negatif ilişki ($r = -0.345$, $p = 0.001$).

İhtiyaç Dışı Satın Alma ile Yeniden Kullanılabilirlik arasında negatif ilişki ($r = -0.260$, $p = 0.008$).

Bu korelasyon analizleri, ölçek boyutlarının iç tutarlılığı ve beklenen ayrılmazlığı doğru bir şekilde yansıttığını, dolayısıyla ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu desteklemektedir.

Factor Analysis

Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçülmesi Ölçeği, toplam 17 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek yapısı, geliştirme aşamasında yapılan açılmayıcı faktör analizi (AFA) ve ardından yapısal geçerliliğin test edildiği Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile belirlenmiştir. DFA sonuçları, dört faktörlü yapı (Çevre Duyarlılığı, İhtiyaç Dışı Satın Alma, Tasarruf ve Yeniden Kullanılabilirlik) veri setine uygunluğunu kanıtlamıştır.

Instrument

Test Type: Geliştirme (Development)

Format: 4 faktör ve 17 maddeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Derecelendirme formatı kaynakta açıkça belirtilmemiştir.

Language Available: Türkçe

Population Group: Tüketici Popülasyonu

Age Group: Belirtilmemiştir (Genellikle yetişkin tüketiciler).

Population Details: Ölçek geliştirme çalışması Türkiye'deki bireyler üzerinde yapılmıştır.

Test Methodology: Ölçek geliştirme çalışması, yapı geçerliliğini belirlemek için Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ve güvenilirliği belirlemek için korelasyon analizleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Keywords

Sürdürülebilirlik, Tüketici Psikolojisi, Çevre Bilinci, Ölçek, Psikometri, Davranışsal Ekonomi

Authors

Author ORCID Identifier: Kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: Kaynakta belirtilmemiştir.

Correspondence Address: Kaynakta belirtilmemiştir.

Permissions & Fee and Test Year

Ölçek, 2015 yılında yayımlanan akademik bir çalışmada kapsamında geliştirilmiştir. Kullanım izinleri ve ücret bilgileri için orijinal makale yazarlarıyla iletişime geçilmesi gerekmektedir. Makalenin tam metnine aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir: e-dergi.atauni.edu.tr.

Reference's

Doğan, O., Bulut, Z. A., & Çımrın, F. K. (2015). Bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışları ölçülmesine yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(4), 659-678.

Ölçeğin orijinal PDF'i buradan indirilebilir: bireylerin-surdurulebilir-tuketim-davranislarinin-olculmesine-yonelik-bir-olcek-gelistirme-calismasi.pdf

Items of the Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Ölçülmesi

Ölçeği

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Çevre Duyarlılığı: "Deterjan, ampun gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım."

İhtiyaç Dışı Satın Alma: "Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm."

Tasarruf: "Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyalar satın alırım."

Yeniden Kullanılabilirlik: "Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajları atmak yerine tekrar değerlendiririm."